ӘБӘДИ МӘШ'ӘЛ

Гонагпәрвәрлији илә шөһрәт тапмыш Азәрбајчан халгы һәлә гәдимдән гоншу халгларла үнсијјәт бағламыш, бизим торпағымызда мүхтәлиф милләтләрдән олан адамлар јашамыш, һәмишә азәрбајчанлыларла меһрибан, сәмими бир мүнасибәтдә олмушлар. Кечән әсрин бөјүк адамларыны хатырласаг, һеч дә шүбһә олмаз. Бөјүк драматург М. Ф. Ахундов рус, ермәни, күрчү јазычылары илә даим сых әлагә сахлајарды. О. Х. Абовјанла, И. Чавчавадзе вә башгалары илә достлуг мүнасибәтләриндә олмушдур. XX әсрин әввәлләриндә Сабирин јаздығы мәшһур «Бејнәлмиләл» ше'ри Азәрбајчанда халглар достлуғуна нә гәдәр бөјүк гијмәт верилдијини сүбут едир. Халгымызын азадлығы, сәадәти уғрундакы мүбаризәдә азәрбајчанлыларла бирликдә чијин-чијинә чалышан руслар, күрчүләр, ермәниләр вә дикәр гардаш халглар да бөјүк фәдакарлыглар көстәрмишләр. Өлмәз 26 Бакы Комиссарлары — Мәшәди Әзизбәјов, Степан Шаумјан, Иван Фиолетов, Алјоша Чапаридзе вә башгалары бир мәгсәд јолунда өз һәјатыны әсиркәмәмишләр. Пајтахтымыз Бакы шәһәринин бејнәлмиләл шәһәр олмасы илә фәхр едирик.

Бакы, пролетариатын мүбаризә мејданы иди вә тәсадүфи дејилдир ки, пајтахтымыз «Бејнәлмиләл» шәһәр адыны алмышды. Инди дә бу ады бөјүк ифтихарла дашымагдадыр.

Апрел ингилабы Азәрбајчанда халглар достлуғунун даһа да möhкәмләнмәсинә вә чичәкләнмәсинә бөјүк шәраит јаратды. Бакыја бахын, инди пајтахтымыз достлуг вә гардашлыг шәһәринә чеврилмишдир. Нефт мә'дәнләриндә, заводларда, фабрикләрдә, мүхтәлиф идарә вә мүәссисәләрдә ајры-ајры милләтләрин нүмајәндәләри әл-әлә, чијин-чијинә чалышыр, әмәк гәһрәманлыглары көстәрирләр. Рајонларымыза кедин, республикамызда нә гәдәр ермәни вә күрчү кәндләри вардыр. Бу кәндләрдә гардашчасына јашајан ајры-ајры милләтләрин нүмајәндәләри нечә бәхтијар вә көзәл бир һәјат сүрүрләр.

Бахты илә Ч. Чаббарлынын тәсвир етдији мәшһур Туғ кәндини мисал көстәрмәк истәјирәм. Ингилабдан габаг кери галмыш Туғ кәнди инди мәдәни, көзәл бир кәндә чеврилмишдир. Бурада бејнәлмиләл бир мәктәб тикилиб истифадәјә верилмишдир. Бу мәктәбдә азәрбајчанлы вә ермәни мүәллимләр ишләјир, шакирдләр охујурлар. Кәнд әһалиси меһрибан бир аилә кими јашајыр.

Республикамызда дикәр гардаш республикаларла әлагә сахламајан бир мәктәб тапмаг чәтиндир. Азәрбајчан мүәллимләри Москва, Ленинград, Кијев, Ставропол, Рјазан вә өлкәмизин дикәр башга шәһәрләринә е'замијјәтә кетмиш, бу шәһәрләрдә мәктәб вә маариф ишләри илә таныш олмушлар. Ајры-ајры шәһәр мәктәбләри арасында кечирилән достлуг көрүшләринин исә сајы-һесабы јохдур.

Бакынын Сталин рајонундакы 46 нөмрәли мәктәбдә Совет Конститусијасы күнү мүнасибәтилә кечирилән бир кечәни мисал көстәрмәк даһа мүнасибдир. Бу кечәдә мүәллим О. Хачатуров Азәрбајчан вә рус халгларынын достлуғу һаггында кениш вә һәртәрәфли мә'рузә етди. Сонра X синиф шакирди И. Попов республиканын халг шаири С. Вурғунун «Азәрбајчан» ше'рини әзбәрдән охуду. Рус, Азәрбајчан, ермәни, күрчү вә һәтта инкилис, франсыз дилләриндә сәсләнән нәғмәләр салонда отуран адамларын севинчинә сәбәб олду. VI синиф шакирдләринин охудуглары «Чүчәләрим» маһнысы мүхтәлиф дилләрдә сәсләндикчә һамы севинирди. Бу кечә достлуг вә гардашлығын әсил тәнтәнәсинә чеврилмишди. 46 нөмрәли мәктәбдә belә кечәләр тәсадүфи һалларда дејил, тез-тез кечирилир. Бу ил шаирләрдән М. Рәһим, А. Плавник, С. Григорјанла шакирдләрин көрүшү олмушдур.

Пајтахтымызда рус вә Азәрбајчан мәктәбләри арасында гырылмаз достлуг әлагәләри вардыр. Мәсәлән, 172 нөмрәли мәктәблә 175 нөмрәли мәктәб арасындакы достлуг дедикләримизә парлаг бир мисал ола биләр. Һәр ики мәктәбин мүәллимләри гонаг кедир, тәчрүбә мүбадиләси апарыр, бир-бириндән өјрәнирләр. Һәр ики мәктәбин шакирдләри мүхтәлиф бәдии кечәләри бир јердә тәшкил едир, екскурсијалара, јүрүшләрә бир јердә кедирләр.

Мүәллимләрин өзләри дә дәрс заманы шакирдләрдә бејнәлмиләлчилик тәрбијәсинин ашыланмасына хүсуси фикир верирләр. Буна аид чохлу мисал көстәрмәк олар. Мәсәлән, Сталин рајонундакы 133 нөмрәли мәктәбин мүәллими Давуд Ибраһимов рус шакирдләринә Азәрбајчан дилини һәвәслә өјрәдир. Шакирдләрин өзләри дә Азәрбајчан дилини өјрәнмәјә бөјүк мараг көстәрирләр. Мүәллим ушагларда бејнәлмиләлчилик әһвал-руһијјәсини јаратмаг үчүн мүхтәлиф васитәләрдән истифадә едир. О, Ә. Сабирин јарадычылығыны кечәркән, онун халглар достлуғуна һәср етдији ше'ринә хүсуси әһәмијјәт верир.

Бакынын 132 нөмрәли мәктәбиндә ајрыча бир достлуг салону вардыр. Бу салонда мүхтәлиф күшәләр тәшкил едилмиш вә бу күшәләрә узаг јерләрдән кәлмиш мәктублар гојулмушдур. Мәсәлән, бурада Москвадан, Харковдан, Кијевдән, Сталинграддан, Тбилисидән, Ростовдан, Дашкәнддән, Ашгабаддан, Фрунзедән кәлән мәктубларын сајы-һесабы јохдур. Бу мәктублар пионерләрин көрдүкләри ишләр һаггында, фикир вә арзулары һаггында мә'луматларла долудур. Мәсәлән, бу мәктубларын бирини көтүрәк. Үстүндә белә бир үнван вардыр: Ермәнистан ССР, Шаумјан рајонунун Зәнкиләр мәктәбинин пионер дружинасы.

Бакыдакы 190 нөмрәли мәктәб дә башга республикаларын мәктәбләри илә сых әлагә сахлајыр. Мәсәлән, Јереван шәһәриндәки 4 нөмрәли мәктәблә һәмишә мәктублашан 190 нөмрәли мәктәбин шакирдләри тез-тез достлуг кечәләри кечирирләр. Бу күнләрдә јереванлы шакирдләр Бакыја гонаг кәлмиш вә бу мүнасибәтлә 190 нөмрәли мәктәбдә достлуг кечәси тәшкил олунмушдур. Сонра јереванлылар мүхтәлиф тарихи јерләрә бирликдә кәзмәјә чыхмышлар. Мәктәб Таҹикистан республикасы илә дә сых достлуг әлагәләри јаратмаға мүвәффәг олмушдур.

Ајры-ајры рајонларымызын мәктәбләри арасындакы достлуг мүнасибәтләри дә инсаны севиндирмәјә билмәз. Ағдам интернат-мәктәбинин пионерләри бөјүк бир автобуса долушурлар. Көрәсән онлар һара кедирләр? Автобус Степанакертә доғру јол алыр. Степанакерт интернат-мәктәби достлуг топланышы кечирмәјә чалышыр, Ағдам пионерләри дә мәһз бу достлуг топланышында иштирак етмәјә кедирләр. Онлар Степанакертин мүхтәлиф сәнаје мүәссисәләрини кәзир, тарихи јерләринә бахырлар. Степанакертлә Шуша вә Ордубад рајонларынын интернат-мәктәбләри дә сых әлагә сахлајыр, тез-тез көрүшләр кечирирләр. Гах рајонунун мәркәзиндәки орта мәктәблә гоншу күрчү мәктәби арасында да белә гырылмаз достлуг мүнасибәтләри вардыр. Һәр ики мәктәбин пионерләри чох заман топланышлары бир јердә кечирирләр. Республикамызын ајры-ајры рајонларында, кәндләриндә олан мәктәбләрин арасындакы белә достлугдан даһа чох мисал көстәрмәк мүмкүндүр.

Азәрбајчан халгы, һәр заман олдуғу кими, бу достлуғу јүксәк гијмәтләндирмиш вә ону бајраг кими һәмишә уча тутмушдур. Үрәкләри гыздыран, фәрәһ вә севинч кәтирән, инсанлары бир мәгсәд вә әмәл уғрунда мүбаризәдә бирләшдирән бу гырылмаз достлуғу әбәди јашајан вә һеч бир заман сөнмәјән мәш'әлә бәнзәтмәк олар. Бу елә мәш'әлдир ки, онун парлаг ишыгларыны һеч бир гара гүввә сөндүрә билмәз. Дәрин көкләри торпағын гатларына ишләјән бир ағачы чәкиб чыхармаг мүмкүн олмадығы кими, милјонларла үрәкләри тәмиз дујғуларла бирләшдирән достлуг телләрини дә гырмаг мүмкүн дејилдир. Гој инсанлары гардашчасына јашамаға, јаратмаға вә гурмаға руһландыран бу достлуг даим вар олсун, онун әбәди, парлаг мәш'әлинин ишыглары даим нур сачсын!

Тофиг МАҺМУД.